

Field : Islamic Sciences

Type : Review Article

Recieved: 14.03.2016 - *Accepted*: 11.06.2016

Ahmed Yesevî'de Hz. Peygamber (SAV) Sevgisi

Ali ARSLAN

Bülent Ecevit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Zonguldak/TÜRKİYE

E-Posta: aarslan611@mynet.com

Öz

Ahmet Yesevi, Allah'ın rızasını her şeyin önünde görmüş, insan hayatının maddi ve manevi yönü itibariyle anlam kazanabilmesinin yegane yolunun da Allah ve Peygamber sevgisinden geçtiğine vurgu yapmıştır. Peygambere itaati de, sadece sözde kalan bir budur olmadığını, bunun göstergesinin O'nun sünnetine uymak, kısaca O'nun ahlakı ile ahlaklanmaktan geçtiğini belirtmiştir. Yeseviyye tarikatının kurucusu olan Hoca Ahmet Yesevi, insanları irşad etmede peygamber sevgisini eğitim ve öğretimlerine esas yapmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yesevî, peygamber, sevgi, hikmet, rehber

Ahmed Yesevi's love of the Prophet

Abstract

According to Ahmet Yesevi sake of Allah and love of the prophet is regarded for meaningful life. His way is prophet's line. Yesevi's loyalty to prophet is too strong and he regards prophet's actions and hadiths as a guide for his life. Yesevi also regard prophet's moral sentiment as his own moral sentiment. As a founder of Yeseviyye cult (tariqa), Hodja Ahmet Yesevi has used dearness of prophet during his educational and instructional process. This was Yesevi's main instructional principle for theological guidance to people.

Keywords: Yesevi, prophet, loya, wisdom, guide

Giriş

Hoca Ahmed Yesevî'nin doğum tarihi kesin olarak bilinmemek beraber, Yusuf Hemedânî'nin müridi ve halifesi olması dikkate alındığında H.V./M.XI. yüzyılın ikinci yarısında doğduğunu kabul etmek mümkündür. Ahmed Yesevî, bir sûfi şair ve tarikat kurucusu olduğu için, Türklerin manevi hayatına asırlarca tesir etmiş, Pîr-i Türkistan, Hazreti Türkistan namıyla tanınmıştır.

O, kendi adıyla anılan Yeseviyye tarikatının esaslarını belirlemiş ve bugün bütün dünyada büyük bir yaygınlığa sahip Nakşibendiyye tarikatını da çeşitli şekillerde etkilemiş bir mürşidi kâmilidir. (Yesevî, 2001: IX). Divan-ı Hikmet'te iki ayrı Hikmet'te geçtiği üzere Türkistan'da doğmuştur. İlk eğitimini yedi yaşlarında vefatına kadar babası İbrahim Şeyh'den almış, hikmetlerde de belirttiği üzere manevî feyz aldığı şahıslar arasında Hz. Hızır (as)'ı da saymıştır. Babasının vefatından sonra Arslan Baba, Ahmed Yesevî'nin hem manevî babası olmuş, hem de eğitimini üstlenmiştir. Yesevî, Arslan Baba'nın vefatından sonra Buhara'ya gitmiş. 27 yaşında Şeyh Yusuf Hemedânî'ye intisab etmiştir.

Ahmed Yesevî, şeyhi Yusuf Hemedânî'nin vefatından sonra bir süre Buhara'da hizmet etmiş, irşad makamını Şeyh Abdülhalik Gücdüvani'ye bırakarak Yesi'ye dönmüş ve bir rivayete göre vefat ettiği yıl olan 1116'ya kadar irşad faaliyetlerini burada sürdürmüştür. (Yesevî, 2001: X-XI).

Yesevî, Türk dünyasının gönlünde öylesine yer etmiştir ki, özellikle Orta Asya'da İslam ve tasavvuf geleneği O'nun şahsıyla adeta bütünleşmiş gibidir. Türkler arasında pek yaygın olan ve sade bir Türkçe ile elif-ba., namaz duaları, iman ve İslam'ın şartlarını anlatan "Şeraitü'l-İslam" (Kazan 1901) adlı ilmihal kitabında; "Kimin silsilesindensin?" sorusuna. "Hoca Ahmed-i Yesevi silsilesindenim," şeklinde cevap verilmesinin istenmesi bunun bir göstergesidir. (Kara, 1993: 44). Bu hususa şahitlik eden bir başka örnek de son yıllarda Türkmenistan'da yayınlanan bir kitabının isminin "Medine'de Muhammed; Türkistan'da Hoca Ahmed" ismini taşımasıdır. (Türer, 1996: 219-240).

Eserleri

1- Dîvân-ı Hikmet

Türk tasavvuf geleneğinde, tasavvufî şiirlere hikmet adı verilmektedir. Anadolu geleneğinde bu tarz manzûmelere "ilahî" denilmekle birlikte, şark Türklerinde bu tür yazılara "hikmet" denilmektedir. Dîvân-ı Hikmet, Ahmet Yesevî'nin hayata dair bir takım dinî unsurlardan, dinî ve ahlâkî nasihatlerden, tasavvufun inceliklerinden bahseden bir şaheseridir. Çevresinde İslâmiyet'e yeni giren Türklerin anlayacağı dil ve üslup ile kaleme alınmış bir eserdir. Kullanılan yöntem ve dil Yesevî'nin asıl amacının dönemin insanını eğitmek ve onlara İslâm'ı doğru anlatmak olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Yesevî'nin günümüze kadar gelen etkilerine bakınca uyguladığı metodun ne kadar isabetli bir metot olduğunu görmekteyiz. Dîvân-ı Hikmet, İslamiyetten sonraki Türk Edebiyatı'nın daha önce yazılan Kutadgu Bilig'den sonraki bilinen en eski örneklerinden biri ve tasavvufî Türk Edebiyatı'nın ilk eseri olmasının yanında en önemli yanı Türk Dünyasında meydana getirdiği tesirdir. (Yesevî, 2001: XXVII).

2- Fakr-Nâme

Fakr-nâme, Dîvân-ı Hikmet'le mukayese edildiğinde üslup bakımından farklılık göstermektedir. Hikmetler'de her insanın anlayabileceği hitabet, Fakr-name'de yalnız dervislere seyr-ü sülukte yol göstermek için yalın ve yer yer sanatlı anlatıma rastlanan nasihatler içermektedir. Fakr-nâme, Ahmet Yesevî'nin dervislerine vasiyetnamesidir. Eser; Kur'ân, sünnet, İslâm tarihî ve tasavvuf kaynaklıdır. (Güzel, 2007: 73-74).

Hikmetlerin Kaynakları

Bilindiği üzere İslam'ın birinci kaynağı K.Kerim, ikincisi Resûlullah (sav)'in hadisleridir. Ahmet Yesevî de hikmetlerine ilham kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'den faydalanmış ve ona uymanın gereği üzerinde sıkça durmuştur.

Gönlüm katı, dilim acı, kendim zalim;
Kur'an okuyup amel kılmaz sahte âlim. (Yesevî, 2001: 4)

Ümmet olsan gariblere tabi ol sen,
Âyet, hadis her kim dese sâmi ol sen. (Yesevî, 2001: 3).

Mü'min, hayatını Kur'an-ı Kerim'e göre sürdürmeli; bunun için de onu çok okumalı, özümsemeli, anlamalıdır.

İnci cevher sözüm, âleme saçsa,
Okuyup anlasa, Kur'an-ı açsa.

Hikmetlerinde bu iki kaynaktan olabildiğince faydalanmış ve bunu çok yerde ifade etmiştir. Münâcaât ile ilgili bölümde, son olarak bunları tekrarlar:

Benim hikmetlerim hadis hazinesidir
Kişi pay götürmese, bil habistir.
Benim hikmetlerim Sübhân'ın fermânı
Okuyup bilsen, hepsi Kurân'ın anlamı. (Yesevî, 2001: 184-185).

Besmele ile Başlama

Helâl ve hayırlı bir işe başlarken, Allah'ın adını anmak, her Müslümanın titizlikle uyması gereken bir vazifesi olduğuna işaret eden ayet-i kerimelere uygun olarak (Bakara,2/100; Nisa,4/103; Müzzemmil,73/8), Ahmet Yesevî, tasavvufî ve dinî öğretilerini anlatmağa çalıştığı divanın başındaki ilk beyitte İslama ve özellikle de Hz. Peygamberin sünnetine bağlılığını hemen vurgulamıştır. Zira Dîvânın ilk beytinin şöyle başlaması bunun göstergesidir:

Bismillah'la baslayarak hikmet söyleyip,
Taliplere inci cevher saçtım iste
Riyazeti katı çekip, kanlar yutup,
Ben defter-i sâni sözün astım iste. (Yesevî, 2001: 3).

Ahmed Yesevî, kitabını Kur'an'ın başlangıcına benzetmiş, yani "Allahın adıyla" başlamış ayrıca Peygamberimizin her işe besmeleyle başlanması gerektiğini bildiren hadisine uyarak, besmeleyle başlamıştır. Bu beyitler aynı zamanda onun ehl-i sünnet anlayışına oldukça sıkı bağlı olduğunu göstermektedir.

Allah'a (cc) Kulluk

Allah'a iman, itaat ve teslimiyet Mü'min olmanın ilk şartıdır. Başta otuz beşinci hikmet olmak üzere, Ahmet Yesevî birçok hikmetinde Allah'a itaat etmenin gerekliliğini belirtmiş, insanın yaratılış gayesinin Allah'a itaat etmek olduğunu söylemiştir. Allah'ın rızasını kazanmak, başka her şeyden yüz çevirmek birinci hedeftir. Bundan sonraki hikmette ise Resülullah'ın hayatını anlatmaya geçmekte, Allah ve Resülullah sevgisini peş peşe işlemektedir.

Taâlallah zihî ma'nî, sen yarattın cism ve canı,
Kulluk kılsam dünü günü, bana sen gereksinsen
Gözüm açtım seni gördüm, bütün gönlümü sana verdim,
Akrabalarımı terk eyledim, bana sen gereksin. (Yesevî, 2001: 53).

Hikmetlerde Allah (cc) ve Resülullah (sav) Sevgisi

Kur'an-ı Kerim'e ve Hz.Muhammed'in (sav) sünnetine bağlı, gönlünü ilahi aşla donatmış olan Ahmed Yesevî'nin, "Dîvân-ı Hikmet" adlı eseri incelendiğinde, bütün dörtlüklerin Allah, Peygamber ve insan sevgisi üzerine temellendirildiği görülmektedir. Kaynağını Kur'an'dan alan aşk kavramı Ahmed Yesevî'de önemlidir, çünkü o'na göre ilâhî aşk varlığın sebebi ve manasıdır. Ahmed Yesevî'ye göre Marifet-i Mevlâ, Muhabbet-i Mevlâ iledir. Yani Allah'ı tanımak onu sevmeye bağlıdır. Çünkü o;

Aşk olmasa, bulup olmaz Mevlâ'm seni;
Her ne eylesen, âşık eyle ey Allah'ım. (Yesevî, 2001: 51).

Hoca Ahmet Yesevî'nin peygamber sevgisi, o kadar ileri bir düzeydedir ki, ne kendisinden önce ne de kendisinden sonra gelen insanların yapmadıkları bir fiille, onu gerçekleştirmeye çalışmıştır. Altmış üç yaşına geldiği zaman, Peygamber Efendimiz'in (sav) yaşadığı ömrünü düşünmüş, sevgisinden bir çilehâne kazdırıp, geri kalan ömrünü burada geçirmiş, giriş sebebini şöyle dile getirmiştir:

O Kâdir'im kudret ile nazar eyledi
Mutlu olup yer altına girdim ben işte.
Garip kulun bu dünyadan göç eyledi
Mahrem olup yer altına girdim ben işte. (Yesevî, 2001: 26).

Yer altına giriş sebebini açıkladığı tek beyit bu değildir, Dîvân-ı Hikmet'in birçok yerinde bu konu üzerinde durur. Hikmetlerden 2, 8, 9, 10, 13. ise tamamen yer altına giriş sebebi üzerinde durmaktadır. Bu bölümlerdeki dörtlükler, "O sebepten altmış üçte girdim yere", "Mustafa'ya matem tutup girdim ben işte", "O sebepten Hakk'tan korkup kabre girdim", "İşitip okuyup yere girdi Kul Hoca Ahmed" mısralarıyla bitmektedir. (Yesevî, 2001: 17-26).

13. Hikmette ise hemen her dörtlüğün sonunda yer altına giriş sebebini farklı kelimelerle anlatmaktadır: Mahrem olup, gamsız olup, edhem olup, gamla dolup, hemdem olup, mutlu olup, şükreder olup, huzursuz olup, şebnem olup, zenzem olup, muhkem olup yer altına girdim bin işte, kelimeleriyle bitirmektedir. (Yesevî, 2001: 26-27).

Hoca Yesevî, Allah sevgisini her şeyden üstün tutan bir insandır. O, "De ki: Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir." (Al-i İmran, 3/31) ayetinde ifade edilen, peygamber muhabbetinin temerküz ettiği yüce bir insan olarak karşımıza çıkmaktadır. Ahmet Yesevî, birçok hikmetinde Resûlullah'ın (sav) hayatın çeşitli yönlerine işaret etmekle beraber, otuz altıncı hikmetini Hz. Peygamber'in hayatına ayırmış ve onu kendi üslubu ile anlatmaya çalışmıştır. Bu, onun Hz. Peygambere bağlılığının, ona olan saygı ve sevgisinin en açık göstergesidir.

36. Hikmet

Muhammed'in bilin zâtı Arabtır
Tarikatın yolu bütün edeptir.

Hakikat bilmeyen insan değildir
Biliniz hiçbir şeye benzemezdir.

Muhammed'i tarif eylesem kemine,
Anasının adı bil Amine:

Babasının adı Abdullah'tır
Anadan doğmadan ölmüştür.

Muhammed'i dedesi korumuştur
Çıplak açları yoklayandır.

Dedesi biliniz Abdulmuttalib. .(Yesevî, 2001: 54).

Resûlullah'ın hayatını anlattıktan sonra, en güzide sahabîleri, Hz. Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali (ra) hakkında hikmetlerini sıralamıştır. Resûlullah ile olan irtibatlarını, önemli ahlakî vasıflarını anlatmıştır. Resûlullah'ın ashabını her fırsatta övmüştür, sahabeye ayrı bir önem vermiştir.

O, her fırsatta insanları, Hz. Peygambere itaate ve sünnetine uymaya çağırmış, hakiki ümmetin Resul'e uyanların olduğunu belirtmiştir. O şeriatın hem özüne hem şekline, Hz. Peygamber'in sünnetine mutlak bağlıdır. Hz. Peygamber'in ümmetinden olmak için su iki esasa uymak gerekir:

Hakk Teâla sözüne, Resulullah sünnetine
İnanmayan ümmetine ümmet demez Muhammed. .(Yesevî, 2001: 57).

Yesevî, peygamber aşkı ile hemhal olduğunu birçok hikmetinde açık bir şekilde dile getirmiştir. Yesevî, peygamber sevgisi sırrına erebilmeyi nasip etmesi için Allah'a niyazda bulunur. İslamiyet'i tebliğ vazifesiyle gönderilen Peygamber Efendimiz'in (sav) yüceliğini ve değerini bilmeden yaşamının anlamsızlığına dikkat çeken Yesevî, bu anlayıştan mahrum bulunanların Peygamberin kadrini bilemeyecekleri gibi, diğer insanlara da sevgiyle yaklaşamayacakları görüşündedir. Yesevî'ye göre peygamberi sevmek, gerçek anlamda peygamberi tanımak ve yaptıklarını yapmakla mümkün olabilir.

39. Hikmet

Bizden sonsuz selam ya Mustafa Muhammed
Tahiyyat-ı bîşumar ya Mustafa Muhammed
Ya Rasuller Efendisi, ya Nebilerin sonuncusu
Ya sapıtmışların doğrutucusu ya Mustafa Muhammed
Ya "Eyyühel müddessir" Hakk dedi "Kumfaenzir"
"Ve rabbike fekebbir" ya Mustafa Muhammed
Yüce hazrettesin keremli gurbettesin
Peygamberlerin öncüsü ya Mustafa Muhammed
Sen'sin Hâlık'ın sevgilisi, Hakk dergahına layık
Yaratılmışların özü ya Mustafa Muhammed
İnsan varlığının aslı, rasul ve nebilerin sonuncusu
Gizli niyaza mahrem ya Mustafa Muhammed
Kabe-kevseynin tubası, kevneyn bağının ayı
Herkes kurre ayneyn ya Mustafa Muhammed
Arş ve kürsiden aşan Hazret'ine ulaşan
Doksan bin niyaz söyleyen ya Mustafa Muhammed
Yer gök yürür mamurundur, sahabeler manzurun
Bütün ümmet mağfurun ya Mustafa Muhammed
Her kime olsa meylin kaldırır Hakk azabını
Alem senin tufeylin ya Mustafa Muhammed
Her kim sana sığınır cehennemden o kurtulur
Cennet'e doğru yollanır ya Mustafa Muhammed
Canımı feda eylesem hoşnutluğunu alsam
Üzüntü yoktur ölsem ya Mustafa Muhammed
Gerçi çoktur günahım affedesin Allah'ım
Sensin benim sığınağım ya Mustafa Muhammed
Ya Rab nasıl eyleyim şefaatin alayım
Ümmetinden olayım ya Mustafa Muhammed
Ümmetinden olanlar şefaatin alanlar
Cennet ehli olanlar ya Mustafa Muhammed

Ahmed'in muradı sensin zikri ve yadı sensin
İşlerin anahtarı sensin ya Mustafa Muhammed. .(Yesevî, 2001: 58-59).

Ahmed Yesevî'ye göre, sünnet-i seniyyeye ittiba etmek, gerçek anlamda Allah'a inananlar arasına girmeye vesile olduğundan, büyük bir öneme sahiptir. Özellikle, nefis ve şeytanın hücumları zamanında bu gerçeğe riayet etmek ayrı bir önem taşır. Doğrudan doğruya sünnete ittibâ etmek, Peygamber Efendimizi (sav) hatırlatması açısından, İlahi huzuru bulmaya da sebebiyet verir. Hatta sünnetin en küçük bir meselesi hükmünde olan yemek, içmek ve yatmak adabı, bir nevi ibadet teşkil ettiğinden Peygamber Efendimiz'e (sav) ittibâ düşündürdüğünden, İslamiyetin bir edebi olduğunu da hatıra getirir.

Ahmed Yesevi'de Peygambere bağlılık bir özlem ve hasrettir. Peygamber ahlakı ile ahlaklanmak ve gereğini yaşamak ibadet hükmünde değerlendirilmiştir. Büyük bir muhabbetle bağlı olduğu Peygamber Efendimiz'in (sav) beşeri ilişkilerde gösterdiği engin hoşgörü ve sevgiyi nasıl ve nerede kullanılması gerektiği üzerinde durarak, aynı istikamette yürümeyi meslek haline getirmiştir. Peygamber Efendimiz (sav) hayatı boyunca hiç kimsenin kalbini kırmamıştır. Enes b. Mâlik: “On yıl süreyle Allah Resûlü (s.a.v) ne hizmet ettim. Beni asla azarlamadı. Yaptığım bir işe, “Bunu niye yaptın?”; yapmadığım bir işten dolayı da “Niye yapmadın?” diye kızmadı.” (Buhari, İsti“zan, 10) diye rivayet etmiştir. Yesevî de Peygamber Efendimizin (sav) bu özelliğini göz önüne alarak, hiç bir kimsenin kalbini kırmamak, gönlünü incitmemek ve yetimlerin gözetilmesinin gerektiğini belirtir.

Ahmed Yesevî, peygamber ahlakının bütün vecibelerini yerine getirmeye çalışır. Tasarruf ve kanaat sahibi olmaya özen gösterir. İsrafa kaçmadan harcamada bulunurken, fakirliğinden dolayı da üzüntü duymayan bir kişiliğe sahiptir. Ahlakını örnek aldığı Peygamber Efendimiz'in (sav), bu yönünü “Çıplaklık ve açlığa kanaatli Muhammed” (Yesevî, 2001: 59) dizesiyle dile getirir.

Yesevî, Peygamber Efendimiz'in (sav) ibadet yönündeki tutumunun da yerine getirilmesine özellikle vurgu yapar. Resûlullah'ın (sav) “Ayakları şişinceye kadar kıyâmı uzatarak gece namazı kılardı.” Kendisine; “Allah, senin gelmiş geçmiş bütün günahlarını bağışlandığı halde niçin bu kadar kendini yoruyorsun?” diyenlere: “Şükredici bir kul olmayayım mı?” (Tirmizî, Şemâil, 44) diye cevap verirdi. Ahmed Yesevi, bu konuyu “Gece yatıp uyumaz, tilâvetli Muhammed” (Yesevî, 2001: 59) diye ifade etmiştir.

Hz. Muhammed'in (sav) Dîvân-ı Hikmet'te Geçen İsimleri

Hz. Muhammed'in (sav), Dîvân -ı Hikmet'te geçen isim ve unvanları kullanım sıklığına göre sıklığına göre şöyledir:

Muhammed: Hikmet 8(3), 1 0(2), 36(1 O), 36(11),40(24), 41 (21), 42, 81, 104, 112(4), 115 = 79 kez.

Mustafa: Hikmet 1, 2, 8(21), 9, 1 0(2), 1 6, 18(2), 23, 38(4), 80(5), 88, 99, 124,136, 142 = 44 kez.

Pir-i mugan Hak Mustafa bî-şek biling: Hikmet 2 = 1 kez.

Pir-i mugan: Hikmet 1(2), 2(2), S, 6, 12, 13, 15, 17, 19, 21(2) 26,41, 51, 59(2), 60, 63, 64, 69, 91, 95(4), 108, 123, 124, 128(2), 137 = 34 kez.

Hak Mustafa: Hikmet 1 (2), 2(6), 3, 4, S, 8(2), 18, 38(2), 46(3), 49(3), 60, 67, 79, 80, 86, 88, 1 02 = 29 kez.

Resul: Hikmet 1 (2), 1 o, 12, 38(1 O), 43, 46, 51, 67, 79, 80(2), 88(2), 89, 90, 92, 112, 136, 142 = 29 kez.

Mustafa Muhammed: Hikmet 39(17) = 17 kez.

Muhammed Mustafa: Hikmet 18, 37(9), Münacat = 11 kez.

Hak Resul: Hikmet 9, 18, 19, 26(2), 42, 44, 80(2), 81, 119 = 11 kez.

Resuluİlah: Hikmet 9, 37, 80(2), 86(3), 112, Münacat = 9 kez.

Peygamber: Hikmet 18, 46(2), 60, 80, 100, Münacat = 7 kez.

Habib: 80(2), 112 = 3 kez.

Hazret Hikmet 41, 80(2) = 3 kez.

Server: Hikmet 40, 60, 80 = 3 kez~

Ahmed: Hikmet 8, 117 = 2 kez.

Rehber: Hikmet 40, 60 = 2 kez.

Alem fahrî: Hikmet 99 = 1 kez.
Asl-ı vücud-ı adem: Hikmet 39 = 1 kez.
Habib-i Halık: Hikmet 39 = 1 kez.
Hâdî: Hikmet 60 = 1 kez.
Hâdiyu'l-müdüllîn: Hikmet 39 = 1 kez.
Hak bendesi: Hikmet 26 = 1 kez.
Hatemü'n-nebiyyin: Hikmet 39 = 1 kez.
Hü l asa-yı halayı k: Hikmet 39 = 1 kez.
Kamer-i bağ-ı kevneyn: Hikmet 39 = 1 kez
Kurret ayneyn: Hikmet 39 = 1 kez.
Müddessir: Hikmet 39 = 1 kez.
Mürsel ü nebi-yi hatem: Hikmet 39 = 1 kez.
Rahmeten.li'l-alemin: Hikmet 80 = 1 kez.
Resul Mustafa: Hikmet 90 = 1 kez.
Seyyidü'l-mürselin: Hikmet 39 = 1 kez.
Sultan: Hikmet 8 = 1 kez.
Tuba-yı kabe kavseyn: Hikmet 39 = 1 kez. (Yoldaş, 2009: 26-27).

Sonuç

Ahmet Yesevî, Allah'ın rızasını her şeyin önünde görmüştür. İnsan hayatının maddi ve manevi yönü itibariyle anlam kazanabilmesinin yegane yolunun da Allah ve Peygamber sevgisinden geçtiğine vurgu yapmıştır. Peygambere itaati de, sadece sözde kalan bir durum olmadığını, bunun göstergesinin O'nun sünnetine uymak, kısaca O'nun ahlakı ile ahlaklanmaktan geçtiğini belirtmiştir. Yeseviyye tarikatının kurucusu olan Hoca Ahmet Yesevî, insanları irşad etmede peygamber sevgisini eğitim ve öğretimlerine esas yapmıştır.

Yesevî sayesinde Türkler, İslam dünyasında ve özellikle Orta Asya'da bir takım bâtıl düşüncelerden korunarak Ehl-i Sünnet itikadına bağlı bir İslam geleneğini benimsemişlerdir. Yine Yesevî'nin diğer bir özelliği Türk Dili'nin gelişmesindeki rolü olmuştur. İrşad faaliyetlerinde Türk dilini kullanmıştır. Tebliğimizi onun güzel bir hikmeti ile bitirmek istiyoruz:

On sekiz bin âleme server olan Muhammed;
Otuz üç bin ashâba rehber olan Muhammed.

Çıplaklık ve açlığa kanaatlı Muhammed;
Asî, câfi ümmete şefaatlı Muhammed.

Geceleri yatıp uyumaz, tilâvetli Muhammed;
Garip ile yetime mürüvvetli Muhammed.

Yoldan azan günahkara hidayetli Muhammed;
Muhtaç düşse herkese, kifayetli Muhammed.

Ebu Cehl ve Ebu Leheb'e siyasetli Muhammed;
Melâmetin sabunu, selâmetli Muhammed.

Namaz, oruç kılıcı, ibadetli Muhammed;
Dinmeyip tesbih söyleyici, riyazetli Muhammed

Lanetli, lanetlenmiş şeytana siyasetli Muhammed;
Şeriatın yoluna inayetli Muhammed.

Tarikate yol gösterici, iradetli Muhammed;
Hakikate mukteda, icazetli Muhammed.

Duaları müstecap, icabetli Muhammed;
Kötülüğe iyilik, kerametli Muhammed.

Tevfik veren zâlime, celaletli Muhammed;
Secde kılan eğilip, itaatlı Muhammed.

Beş vakit namaz olduğunda imametli Muhammed;
Mirâc aşır vardığında şehadetli Muhammed.

Arş ve Kürsü pazarı, inayetli Muhammed;
Sekiz cennet sahibi velayetli Muhammed. (Yesevî,2001: 59-60).

KAYNAKÇA

- Buhârî Muhammed b. İsmâil (2008). el-Câmiu's-Sahîh. 1. Baskı, Riyâd.
- Güzel, A. (2007). Ahmet Yesevî'nin Fakr-nâme'si Üzerine Bir İnceleme. Öncü yay., Ankara.
- Kara, M. (1993). Bursa'da Tarikatlar ve Tekkeler 2. Bursa.
- Türer, O. (1996). Hoca Ahmed-i Yesevî'nin Türk-İslam Tarihindeki Yeri ve Tasavvufi Sahsiyeti. Ahmed-i Yesevî Hayatı-Eserleri-Fikirleri-Tesirleri, Haz. Mehmet Seker-Necdet Yılmaz, Sûle yay., İstanbul.
- Tirmizî, (1962). el-Câmiu's-Sahîh. (Mustafa Halebî baskısı), Mısır.
- Yesevî, A. (2001). Divan-ı Hikmet. , (hazırlayan, Hayati Bice), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 3. Baskı, Ankara.
- Yoldaş, K. (2009). Ahmed Yesevî'de Hz. Muhammed Sevgisi. Kültür Coğrafyamızda Hz. Muhammed Uluslararası Sempozyum, 7-8 Mart 2009, Adapazarı, Sekizinci Oturum.